

Kun Árpád

Dafn és Daphné

(Odüsszeusz kutyája, a hű Argosz emlékére)

A lépcsősoron egy fiatal férfi lépdelt felfelé, jobb vállán kiürült tegezzel, kezében a melléhez szorítva egy akkora ezüstveretes fjjal, hogy alul a bokáját verdeste, míg fenn göndör hajfürtjei fölé magasodott.

Khitónját amn adzong módra hordta, derékban övvel összefogva, de a khitón anyaga finomabb volt, mint általában, és makulátlan fehér. Ahogy fehéren csillogott az az irha is, amelyet a nyak alatt fényes arany csat fogott össze, és betakarta a hátat. A teraszra felérve körbejárta a holttesteket. Amikor lehajolt hozzájuk, nem kielégült bosszú volt az arcán, még csak megelégedés sem, hanem tiszta égi derű.

Ahogy hű népének, úgy az istenanyának is igencsak nehéz volt kigazodnia az amn adzongok arcán, amelyen még az ismerős érzések és indulatok is érthetetlen kavarodásban tükröződtek, hol viszolyogtatóan, hol nevetségesen, de sohasem olyan nyíltan és egyenesen, mint az ő harcosnőien – a pinátlan pelazgok együgyű, de becsületes ábrázatáról már nem is beszélve, akiktől az amn adzong gögnél és kivagyiságnál mi sem állhatott volna távolabb. Ezt a tiszta égi derűt azonban jól ismerte. Tudta, hogy abban az a halhatatlan lélek mutatkozik meg, amelyik minden ember közös jussa. Ám miközben a halhatatlan lélek, ha halandóhoz tartozott, az utolsó szívdobbanás után elindult a másvilágra, hogy a hangyák csápjainak segítségével megtérjen a boldog őspanyákhöz, addig az istenanya szent kiváltsága volt, hogy saját akaratából egyik testből a másikba költözzön át. A halandók arcán ez a derű ritkán jelent meg, akkor is a hétköznapi gondok fátyla takarta, míg a palotában – isteni eredetik miatt – minden nővér arcán fényesen ragyogott.

Személyében nem ismerte, színről színre sose látta, mégis pontosan tudta, hogy ez a férfi a betolakodó másik isten. Az, aki Püthónt miszlikbe aprította, majd Delphoiban az összes óriáskígyót és most a nővéreit vele egyetemben lenyilazta.

A másik isten a holttesteket egyenként a lépcsősor elé húzkodta, ahol a legtöbb szabad tér nyílt a teraszon, és egymásra fektette őket. Megfogta az istenanya két kezét is, ugyanúgy húzni kezdte, de két

lépés után megtorpant, miután észrevette, hogy az, ami kimered a fejnél, nem az ő nyílveoszőjének színes tollazata, hanem egy különös sisak csúcsa füge nagyságú kristálydísszel. Visszadobta a testet a kőre, és melléje térdelt. A mutatóujját megnyalta, a lány orrlyukához tette, érezte a lélegzetvétel hűvösét. Az egyik kezével az övéhez nyúlt, ahova meztelen kardja volt bedugva, míg a másikkal kitapintotta a szív fölött a halálos szúrás helyét.

A fiatal lány magához tért, kinyitotta a szemét, meglátta maga fölött a felvillanó fémet. Emelte volna a karját, hogy védekezzen, de az nem engedelmeskedett az akaratának, csak az ujjait bírta rángás-szerűen megmozdítani.

Az istenanya a másik isten szemébe nézett. Kékeszöld ragyogást látott benne, mint a tengervízben, aminek mélységét bevilágítja a nap-sütés. Titkok villogtak ott fényes hátú halakként. A másik isten viszonozta a lány tekintetét, és fennakadt a mozdulata. A megdöbbenés, amely az arcára kiült, még az istenanya számára is tisztán kiolvasható volt, titkokat látott ő is. Hosszan elgondolkodott, majd visszadugta a kardját.

A nővérek ősszel nagy halom száraz fát gyűjtöttek össze az esti tüzekhez, aminek maradékát a másik isten most a holttestekre hordta, és máglyát emelt belőle. A tűzhely paraszából az ágak közé szórt, majd egy marék csillogó port hintett a parázs után. Először szikrák cikáztak az ágak között, majd belobbantak, a lángok egymásba kapaszkodtak, és nemsokára zajos ropogással tűzoszlop csapott a magasba.

A nővérek fekhelye a tholoszon belül egy-egy gyékényszőnyeg volt a lapos kövekre leterítve. Miután az idegen isten a karjaiba vette a lányt, ekkor már vigyázva, és bevitte, a hat közül éppen a saját gyékényére fektette le. Az ujjbegyeit vizsgálódva végigfuttatta a nyakán, majd a vállá izmain, amitől a lánynak olyan érzése támadt, mintha csiklandós bogarak szaladgálnának rajta. Fájt mindene, ettől mégis mosolyognia kellett. A másik visszamosolygott, mondott valami értelmetlent, és közben már a lány jobb és bal karját emelgette, majd ugyanígy tett a lábaival. A lány furcsa bizsergést érzett a végtagjaiban, mintha a csiklandós bogarak most oda futottak volna át, de megmozdítani nem tudta őket.

A másik isten másnap kemény pálcákkal és hánccszalagokkal tért vissza, amelyekkel úgy rögzítette és tekerte körbe a lány nyakát, hogy azt még véletlenül se tudja megmozdítani, ugyanakkor gond nélkül nyeljen. Mikor ezzel megvolt, nagy figyelemmel leszedte fejéről

a kígyókoronát, majd letisztította száraz fűcsomóval a gyékényről mindazt, amit a lány maga alá piszkított, óvatosan forgatva a magatehetetlen testet, amelyet azután olajjal átmasszírozott, finom homokkal behintett, majd a kialakult réteget lehúzta a bőrről egy kaparóval, és még arra is volt gondja, hogy egy icipici üvegcseből illatos nedvet spricceljen a kígyós hajfonatokra. Az ápolás után a lányt falatonként megetette, szalmaszállal megitatta.

Egész télen visszajárt, és végig csinálta ugyanezt. Az elején egyszer jött naponta, aztán többször, és egyre hosszabban időzött. Az ápoláson és az etetésen kívül mindig megvizsgálta és olajjal megmasszírozta a lány izmait, amit néhány nap múlva azzal egészített ki, hogy óvatosan átmozgatta a végtagokat. A rögzített nyakat időnként megtapogatta, miközben megnyúlt mutató- és középső ujját úgy tette a háncs-szűj alá, mintha az ujjbegyével keresztüllátna a sérült csigolyáig.

Az egyik nap, amikor fürkészsze a lányra nézett masszírozás közben, magára mutatott, és szabadkozva azt mondta:

– Amn adzong.

A lány, ha lett volna közös nyelvük, szívesen elmagyarázta volna neki, hogy valójában „hülye faszok”-nak, jobb esetben, „hülye férfiak”-nak hívja magát, miközben pontosan megértette, mit akar vele közölni a másik.

– „Történt, ami történt. A sors ellen nincs mit csinálnunk még nekünk, isteneknek sem.”

Bólintani nem tudott, de a tekintete helyeslést fejezett ki. Néhány nappal később azután mondott neki valamit, amivel erre válaszolt.

– Honn heng.¹

A lány, a masszírozásnak és átmozgatásnak köszönhetően, akkor már lassan és vontatottan, de meg tudta emelni valamennyire mind a két kezét. A másikat most mégis alaposan meglepte, hogy a lány egy határozott kézmozdulattal egyenesen rámutat. Gyanút fogott, gyorsan becsukta és kinyitotta a szemét, amivel elhessegette a látomást. Rájött, hogy az előző pillanatban azt látta, amit a lány képzelete eléje vetített. Válaszul valami lenyűgözővel kívánta volna elkápráztatni a lányt. Szeretett fáját, a babért idézte eléje több száz éves formájában, amely a tholosz közepén állva szétterebélyesedett, tömött lombjával, örökzöld leveleivel zsúfolásig betöltötte a teret a kövezettől a kupoláig. Villámgyors volt a fantáziája, még a lélegző levelek

1 Igazi, rendes isten (pelazg).

fűszeres illatát is felidézte a lány szaglásának, de a lány résen volt. A másik látta rajta, hogy azért sem hagyja magát átverni, konokul a valóságos látványt, a tholosz kígyómintásra pingált köveit bámulja.

Egymásra nevettek.

A másik isten nem adta fel. Az egyik nap a lány lábát hajlítgatta, amely a kézhez képest lemaradt a gyógyulásban. Látszólag teljesen belemerült abba, amit csinált, amikor váratlanul ugyanaz a több száz éves babérfa egyszerre fölējük magasodott, benőve a tholoszt ágakkal, levelekkel, illattal. Még kabócák is énekeltek benne.

A lányt ezúttal váratlanul érte a káprázat. Első ámulatában még a száját is eltátotta, amitől a másik szemmel láthatólag jókedvre derült. Később lett volna letagadnia, hogy becsapták. Inkább maradéktalanul átadta magát az isteni illúzióknak.

Ha nem is határozottan, de tényleg felemelte a kezét, a babérfára mutatva.

– Dafn.²

A másik bólogatott, és a lányra mutatott.

– Daphné.³

Sárgányokkal vagy egyéb szörnyekkel, amiket máskor a halandók elé szoktak idézni, hogy az istentelen cselekedetektől visszariasszák őket, egymást nem ijesztgették. Néha illusztrációként megjelenítettek ezt-azt, hogy rámutassanak, és megnevezzék a másíknak a saját nyelvükön. Viszont a robusztus babérfa a tholosz közepén közös kedvencük lett. Már nemcsak a férfi szerette, de a lányt is minden alkalommal elbűvölte, annál inkább, mivel a nyarat idézte, miközben még tartott a tél: a tholosz boltíves kapuján a Parnassosz havas csúcsai tekintettek be, és le kellett eresztetni az állatbőröket a fagyos köd előtt, amely néha hivatlanul be akart nyomulni.

Mire megjött a tavasz, a lány a saját lábán ment ki a tholosz előtti teraszra, hogy rácsodálkozzon a kizöldülő völgyre.

De már fektében is sok mindenre rácsodálkozott.

Korábban több mint ezer évig legmélyebb álmában sem merült fel benne, hogy Püthónon, az alvilág úrnőjén és rajta kívül létezhet másik isten, ráadásul olyan, amelyik a hitványabb nemhez tartozik. A hírt, ami erről eljutott hozzá, először üres locsogásnak tartotta. Őszinte szívvel nevezte szentségtörésnek a harcsoñői elé kiállva.

2 Babérfa (pelazg).

3 Babérfa (görög).

Miután zuhogni kezdtek a láthatatlan nyilak, tömegesen hullt el a népe, és még Delphoit is meggyalázták, a másik isten létezéséhez többé nem fért kétség. De hogy tényleg férfi lenne-e, afelől meg mindig valami nagy tévedésre gyanakodott a szíve mélyén. Hitványabb nemű istenben egyszerűen képtelen volt hinni mindaddig, amíg meg nem látta színről színre a fiatal férfit, ahogy vállán tegezettel, kezében ezüstveretes íjjal felfelé lépdél a lépcsősoron. A tiszta égi derűn túl, amely fényesen ragyogott az arcán, egész megjelenéséből tekintély és méltóság sugárzott. Közönséges halandóval lehetetlen lett volna öszszetéveszteni, és az is egyértelmű volt, hogy melyik nemhez tartozik. Kékeszöld tekintetén, aminek a mélységébe már a fiatal lány szemével nézett bele, ugyanolyan őszintén elcsodálkozott, mint az övé a másik. Szikrája sem csillant meg abban a pelazg férfiak bárgyú tekintetének. Később felfedezhette apránként azt is, hogy ez a másik isten milyen gyökeresen különbözik mindattól, amilyennek ő a hitványabb nemet megismerte korábban.

Azok a hitványabb pelazgok hamar kopaszodtak, vagy ha nem, olyan gyéren lengett a hajuk, hogy szentségtörés lett volna tőlük, ha kígyóformát próbálnak fonnni belőle. Ezért aztán a szakállukat növesztették meg, hogy saját szőrzetből kígyókat fonhassanak. Az amn adzongok arcáról nem lógtak ilyesfajta szájalmas fonatok, de az ő arcukat is bozontos szakáll borította. Ennek a másik istennek dús fürtökben göndörödött a haja, és aranyszökén ragyogott a világító Püthónok fényénél, miközben az arca olyan makulátlanul csupasz volt, mintha világeletemben sohasem borotválkozott volna. Bronzszínű bőrét még a karján és a lábán sem rondította el a leghalványabb pihezőr sem. A kezének pedig kifejezetten selymes és gyengéd volt az érintése, ahogy azt újra és újra megtapasztalta masszírozás közben. Hiába látta még télvíz idején is örökösen mezítláb, a talpa is hasonló volt, se meg nem keményedett, se el nem bütykösödött, mintha lágy felhőket taposna, nem is a kemény földet.

Amikor a palotában legkisebb leányként még olyan aprócska volt, hogy nem bírt lándzsát venni a kezébe, arra tévedő nővérei felkapták a földről, megcsókolták, de aztán siettek tovább a dolgaik után. Még nem az ő köreikhez tartozott. Ő akkor a palota örökös vendégeivel, a jámbor óriáskígyókkal játszott önfeledten. A nővérei közül csak az egyikük foglalkozott vele, a legidősebb, akinek a kora miatt már meglassultak a mozdulatai, lándzsa csupán ünnepnapokon volt a kezében, de legkisebb hűgáról nagy szeretettel és odaadással gondoskodott.

A másik istentől kapott ápolás visszaidézte ezt a gondoskodást, amelyben azóta se volt része. A legidősebb nővére időnként olyan elevenen megjelent előtte, hogy nemcsak látható alakot öltött a tholosz falai között, de jött vele az illata is, és a lány hallotta jellegzetes dúdolását, ha pedig odanyúlt, tapintani tudta a bőrét és érezte a melegét. A másik isten, akit először becsapott a látomás, hátrahőkölt, és a kardja után kapott, hogy már a mozdulat közben megértse, csupán a lány képzelete játszik vele.

– Tíkr elt⁴ – mutatta neki a lány a szokásos határozott kézmozdulattal, ami most már valódi volt.

A másik isten buzgón bólogatva elismételte, hogy „tíkr elt”, miközben az idős nő miatt mást értett alatta. Miután másodszor és harmadszor is belebotlott a képzelt alakba, nem az ikernővérét, Artemiszt idézte a lány elé válaszul, hanem a sudár termetű, szalmaszőke Létót.

– Eszti de moi métér⁵ – mutatta.

A lány elismételte, hogy „eszti de moi métér”, és ő is bólogatott, de az örökké fiatal Létó miatt azt hitte, hogy az a másik isten nővére.

Miután az istenanya közletről is megismerte a betolakodó másik istent, kezdeti gyanakvása arról, hogy nem létezhet olyan isten, amelyik a hitványabb nemhez tartozik, furcsa módon mintha mégis beigazolódott volna. Hiszen ez a másik isten, férfi volta ellenére, szinte minden tulajdonságával inkább a nemesebb nemhez tartozott. Mint ha igazibb valójában nő lett volna, abból is a legkülönb fajtából.

Forrás, 2025/9.

4 A nővérem (pelazg).

5 Az anyám (görög).